

УДК 339.92:332.122(1-21)

Масло Р.Є.*здобувач кафедри міжнародного обліку і аудиту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

ІНСТРУМЕНТАРІЙ АКТИВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ МІСТ У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

У статті досліджується типологія спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку як інструментів активізації міжнародної економічної діяльності малих міст. Визначено основні принципи, яких необхідно притримуватись при визначенні факторів розвитку міжнародної економічної активності малого міста. Запропоновано типологію спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку, що можуть утворюватися в межах території малого міста.

Ключові слова: спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку, малі міста, міжнародна економічна активність.

Масло Р.Е. ИНСТРУМЕНТАРИЙ АКТИВИЗАЦИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАЛЫХ ГОРОДОВ В ГЛОБАЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

В статье исследуется типология специальных экономических зон и территорий приоритетного развития как инструментов активизации международной экономической деятельности малых городов. Определены основные принципы, которых необходимо придерживаться при определении факторов развития международной экономической активности малого города. Предложена типология специальных экономических зон и территорий приоритетного развития, которые могут появляться в рамках малого города.

Ключевые слова: специальные экономические зоны, территории приоритетного развития, малые города, международная экономическая активность.

Maslo R.E. METHODS OF SMALL CITIES INTERNATIONAL ACTIVITY STIMULATION IN GLOBAL ENVIRONMENT

The article examines the typology of special economic zones and priority development areas as instruments of international economic intensification of small towns. The basic principles that must adhere in determining factors in the development of international economic activity of the small town were determined. The typologies of special economic zones and priority development areas that may be formed within the territory of a small city were proposed.

Keywords: special economic zones, priority development areas, small towns, international economic activity.

Постановка проблеми. Сучасна світова економіка під впливом процесів інтернаціоналізації, глобалізації, транснаціоналізації й регіоналізації із сукупності національних господарств перетворюється на складну глобальну економічну систему, в рамках якої межі економічного простору національних економік стають рухливими, що стимулює залучення до світогосподарських зв'язків не тільки окремих країн, але й інших, більш дрібних акторів, зокрема малих міст.

Значущість розвитку та діяльності регіонів національних держав усе більше підвищується в умовах зростаючої тенденції регіоналізації, і з огляду на це для України все більшу роль відіграє міжнародна економічна діяльність її регіонів. На сьогодні вони стають все більш активними учасниками міжнародних економічних відносин, зокрема міжрегіонального та транскордонного співробітництва, що, у свою чергу, сприяє поширенню міжнародних зв'язків та стійкому розвитку національної економіки.

Міжнародна економічна діяльність регіонів, які мають власні економічні інтереси та можливості їх реалізації, пов'язана з цілим рядом ускладнень. Це вимагає визначення стратегічних пріоритетів міжнародної економічної діяльності регіону та створення таких форм їх реалізації, при яких найбільш раціонально будуть використані його ресурсні можливості, потенціал, конкурентні переваги та забезпечена ефективність функціонування всіх її учасників. При цьому слід враховувати якісні зміни характеру взаємозалежності та взаємодії національних економік, які визначаються сучасними світовими глобалізаційними процесами.

Міжнародну економічну діяльність малого міста слід оцінювати як сукупність напрямів, форм, методів та засобів торговельно-економічного, валютно-фінансового, виробничого та науково-тех-

нічного співробітництва суб'єктів його господарювання у геоekonomічному просторі. У такому аспекті розвиток господарського комплексу малого міста та активізація його зовнішньоекономічного сектору як відкритої системи передбачає безпосереднє та стійке поєднання виробництва і сфер міжнародної економічної діяльності, перетворення їх у динамічну й збалансовану систему, нарощування потенціалу міжнародної діяльності та оптимальне включення у різні форми спільного підприємництва. Тому в умовах посилення на світовому ринку конкуренції успішна стратегія розвитку міжнародної економічної активності малого міста повинна бути сформована на основі визначення перспективних напрямів його спеціалізації відносно сучасних економічних умов.

Збалансоване рішення питань розвитку регіональних міжнародних економічних зв'язків повинно виходити з макро- і мікроекономічних інтересів держави і перспектив інтеграції регіону у систему світового господарства. Тому при визначенні факторів розвитку міжнародної економічної активності малого міста необхідно притримуватись таких принципів, як:

- розвиток міжнародної економічної діяльності малого міста з урахуванням відкритого характеру його економіки;
- урахування й реалізація інтересів держави, регіону, потреб його населення;
- субсидіарність, врахування специфіки та пріоритетів формування економіки регіону, заснованих на конкурентних перевагах того або іншого регіону, особливостях його історичного й культурного розвитку;
- створення умов для максимального пристосування структури регіональних міжнародних економічних зв'язків до впливу зовнішніх і внутрішніх факторів інтеграції;

– перехід від сировинної спеціалізації до розвитку обробної промисловості й наукомістких виробництв поряд зі збереженням природних ресурсів та їх ефективною переробки;

– використання внутрішньорегіональних джерел росту як основного напрямку розвитку зовнішньоекономічних зв'язків;

– забезпечення регіональної зовнішньоекономічної безпеки.

Також слід враховувати сучасні світові глобальні тенденції, інтернаціоналізацію виробництва, посилення світогосподарських зв'язків, які безпосередньо впливають на міжнародну економічну діяльність малого міста, зокрема:

– інтенсивний розвиток міжнародної взаємодії пов'язаний з новими формами міжнародної економічної діяльності, перш за все з інвестиційним співробітництвом та науково-виробничим кооперуванням;

– загострення цінової конкуренції, яке сприяє зниженню цін на вироби, які відрізняються швидким моральним старінням під впливом НТП;

– трансформація товарного виробництва на основі формування технологічних ланцюгів, мережевих підприємств, стратегічних альянсів, консорціумів, спільних підприємств, ТНК та ін., поширення внутрішньофірмового обміну;

– зростання в структурі економіки та міжнародних економічних зв'язків частини послуг з одночасним зменшенням ролі промислової та сільськогосподарської сировини на світовому ринку;

– формування спільних ринків у провідних регіональних утвореннях світового господарства;

– зростання впливу міжнародних економічних організацій, що сприяють розвитку міжнародної економічної діяльності.

Як доведено світовим досвідом, одним з найбільш ефективних інструментів для стимулювання швидкого розвитку регіонів, залучення інвестицій, збільшення зайнятості населення і сприяння експорту є створення вільних економічних зон (ВЕЗ). Вільні економічні зони (ВЕЗ) є однією з найважливіших форм економічних зв'язків у межах країни та між країнами. Це особливий вид державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Бізнес у світі сприймає створення ВЕЗ як позитивний сигнал і активізується в цих зонах, вкладаючи кошти в розвиток інфраструктури й створюючи нові робочі місця. Загальновизнаною світовою практикою є надання статусу ВЕЗ територіям, які постраждали від техногенної катастрофи чи є депресивними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У фаховій літературі за кордоном найбільшого поширення має трактування ВЕЗ як територій, на яких, завдяки введенню безмитного режиму, а також за допомогою інших економічних та організаційних регуляторів стимулюється зовнішньоекономічна діяльність із залученням іноземних інвестицій. Разом з тим, як в іноземній, так і у вітчизняній науковій літературі поширено визначення ВЕЗ як частини національної території, економічний потенціал якої зорієнтовано на вирішення специфічного завдання (або комплексу завдань). Це виділяє частину території країни із загального ряду, оскільки підприємницька діяльність на території ВЕЗ повинна бути спрямована на вирішення проблем оптимального розміщення продуктивних сил у країні в цілому, а також її інтеграції у світове господарство.

Проблематика суті й мети створення спеціальних (вільних) економічних зон досить досліджена у світо-

вій науковій літературі. Аналізу діяльності вільних економічних зон в Україні присвячено роботи таких вітчизняних вчених, як, наприклад, Т.П. Данько, В.А. Дергачев, Ю.В. Макогон, В.П. Кузьменко, Л.І. Кузнецова, В.Г. Снегур, З.М. Окрут. Дослідженню спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку присвячено роботи В.І. Мацоли, О.І. Мілашовської, В.П. Руденка, Л.П. Смородинської, В.К. Євдокименка, В.І. Пили, Д.М. Стеценка, О.С. Чмир. У їхніх роботах широко висвітлено економіко-географічні та правові аспекти функціонування ВЕЗ в Україні й різних регіонах світу. Проте умови сьогодення вимагають подальших поглиблених досліджень форм організації вітчизняних територій із урахуванням процесів глобалізації, транснаціоналізації й регіоналізації національних господарств.

Мета статті. Зауважимо, що проблема створення та діяльності територій зі спеціальним режимом і впливу розвитку спеціальних (вільних) економічних зон та територій пріоритетного розвитку на економіку території розміщення також досліджена у зарубіжній та вітчизняній літературі досить широко. Проте після прийняття Закону України «Про зміни до Державного бюджету України на 2005 рік та деяких інших законодавчих актів України» було скасовано пільговий режим економічної діяльності вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку. У зв'язку зі скасуванням у 2005 році преференційного режиму, вивчення доцільності відновлення діяльності, послідовності проведення заходів щодо реанімації зональних утворень у спеціальній літературі не знайшло достатнього висвітлення.

Після внесення змін до Податкового кодексу України (ПКУ) щодо функціонування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності у сфері податкового законодавства України знову залишилось невирішеним фундаментальне питання щодо функціонування спеціальних економічних зон (СЕЗ). Позиція розробників ПКУ є такою: оскільки в результаті зниження номінальних ставок ключових національних податків податкове навантаження на економіку України буде одним із найнижчих у Європі, то немає сенсу надавати додаткові податкові преференції. Подібне переконання є не зовсім обґрунтованим і може обернутися для України втратою значного обсягу іноземних інвестицій.

Виклад основного матеріалу. Варто зауважити, що згідно з українським законодавством, з метою залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізації спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України також передбачається створення спеціальних (вільних) економічних зон. При цьому, Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» визначає С(В)ЕЗ як частину території України, на якій встановлюються і діють спеціальні правові режими економічної діяльності (далі – СПРЕД) та порядок застосування й дії законодавства України [1, с. 1].

Аналіз наукових джерел свідчить про багатогранність поняття С(В)ЕЗ та відсутність єдиної загальноприйнятої класифікації їх типів. Зокрема у монографії О.С. Чмир під поняттям спеціальної економічної зони розуміється просторово обмежена частина терито-

рії держави, в межах якої встановлюється СПРЕД для забезпечення цілеспрямованого економічного розвитку через залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів та активізацію зовнішньоекономічних зв'язків [2].

У більш широкому значенні поняття С(В)ЕЗ трактують Т.П. Данько і З.М. Округ: С(В)ЕЗ є суверенною територією держави, що є складовою господарського комплексу країни (групи країн), де забезпечується виробництво і розподіл суспільного продукту для досягнення певної конкретної, загальної, інтегрованої, корпоративної мети з використанням спеціальних механізмів регулювання суспільно-економічних відносин виробництва та розподілу, здатних до дифузного розширення її кордонів [3].

Попри незначну відмінність у трактуванні зазначеного терміна, більшість науковців усе ж сходяться на думці про те, що С(В)ЕЗ є спеціальним режимом господарювання, який встановлюється відповідно до законодавства, має чіткі просторові, часові межі та цілеспрямоване функціонування.

Огляд фахової літератури дозволяє виокремити суттєві ознаки, що характеризують спеціальні економічні зони:

- інтеграція у світове господарство за допомогою нарощування зовнішньоекономічного потенціалу та розширення торгово-економічних, науково-технічних та інших зв'язків;

- формування особливих економічних відносин виробництва і розподілу продукту за допомогою створення системи регіональних пільг і гарантій для діяльності підприємницьких, комерційних структур та інвесторів;

- стимулювання розвитку місцевих факторів виробництва і забезпечення зміни існуючих на момент створення зони продуктивних сил та економічних, науково-технічних, природно-туристичних та інших потенціалів;

- здатність до дифузного розширення та розповсюдження власних меж (кордонів) на інші, пов'язані з нею безпосередньо чи опосередковано господарські сфери, галузі, території;

- наявність чітко визначеного кордону.

Необхідно наголосити, що спеціальні (вільні) економічні зони створюють у Верховній Раді України за ініціативою Президента, Кабінету Міністрів або місцевих Рад народних депутатів та місцевої державної адміністрації [1, с. 5]. Слід зауважити, що практика функціонування спеціальних економічних зон в Україні свідчить про їх низьку ефективність, невідповідність результатів їх діяльності визначеним цілям. Тобто С(В)ЕЗ не виконують ролі потужного стимулу активізації міжнародної економічної діяльності. Зокрема, невизначеність на рівні закону відповідальності муніципальних органів виконавчої влади за формування та реалізацію державної політики щодо функціонування С(В)ЕЗ, нечіткість розмежування функцій з регулювання їх діяльності створює обмеження для подальшого ефективного функціонування спеціальних економічних зон в малих містах.

У Законі України «Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області» [4] визначено, що територія пріоритетного розвитку – це територія в межах міста, району, на якій склалися несприятливі соціально-економічні умови та на якій запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності з метою створення нових робочих місць. Отже, територію пріоритетного розвитку можна охарактеризувати як спеціально визначену частину території держави, межі якої, найчастіше збігаються з меж-

ами існуючих адміністративно-територіальних утворень і на якій запроваджується особливий режим інвестиційної діяльності, спрямований на залучення інвестицій та забезпечення соціально-економічного розвитку регіону.

Таким чином, до основних факторів створення території пріоритетного розвитку належать:

- депресивний характер господарства;
- нераціональна галузева структура господарства;
- високий рівень безробіття в регіоні створення;
- наявність високого рівня науково-технічного, природно-рекреаційного потенціалу;
- наявність негативних наслідків техногенних і природних катастроф в регіоні.

Усі ці фактори наявні при характеристиці проблем соціально-економічного розвитку малих міст України.

У Законі України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» був використаний термін «спеціальні зони», який має досить широкий діапазон спеціалізації. Зокрема на території України відповідно до законодавства можуть створюватись такі типи С(В)ЕЗ [1, с. 3]: вільні митні зони і порти, експортні, транзитні зони, митні склади, технологічні парки, технополіси, комплексні виробничі зони, туристично-рекреаційні, страхові, банківські зони тощо. Окремі зони можуть поєднувати в собі функції, властиві різним типам С(В)ЕЗ. Тож попри значний перелік типів С(В)ЕЗ, він не є виключним і передбачає можливість доповнення іншими типами С(В)ЕЗ.

Варто зауважити, що у середині 90-х років, дотримуючись успішних прикладів інших країн, що розвиваються, в Україні почали створювати вільні економічні зони, які надавали різного роду пільги розташованим у них підприємствам. Слід відмітити, що в умовах глобалізації світової економіки податкові пільги перестають бути домінуючим чинником. Виникають нові вимоги до регіональних умов господарювання, в яких значно більшу роль повинні відігравати заходи з поліпшення загального інвестиційного клімату в країні та радикальна зміна інвестиційної політики держави.

Тому вважаємо, що за рахунок концентрації коштів, матеріальних, кадрових, науково-технічних і обов'язково інноваційних ресурсів малі міста здатні відігравати роль центрів (точок) зростання, які в подальшому ініціюватимуть активізацію економіки країни в цілому. Отже, особливо привабливим є створення вільних економічних зон в малих містах, оскільки в цьому випадку в межах зони можна успішно вирішити практично всі специфічні проблеми монофункціональних територій, що мають чіткі просторові межі та цілеспрямоване функціонування.

З метою пошуку найбільш дієвих типів спеціальних економічних зон з точки зору активізації міжнародної діяльності малих міст розглянемо існуючі у світі типи С(В)ЕЗ. Відповідно до мети створення, у фаховій літературі С(В)ЕЗ поділяють на:

- зовнішньоторговельні зони – це частина території держави, як правило, прикордонної території, в межах якої товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або з їх відстроченням. Створюються у формі: вільних портів («порто-франко»), вільних митних зон (зон «франко»), митних складів;
- зони прикордонної торгівлі – територія держави на кордонах із сусідніми країнами, на якій діє спрощений порядок перетину кордону і торгівлі;

– туристично-рекреаційні зони – С(В)ЕЗ, які створюють в регіонах, що мають багатий природний, рекреаційний та історико-культурний потенціал, з метою ефективного його використання і збереження, а також активізації підприємницької діяльності (зокрема із залученням іноземних інвесторів) у сфері рекреаційно-туристичного бізнесу;

– комплексні виробничі С(В)ЕЗ можуть мати форму експортних виробничих зон (де розвивається насамперед експортне виробництво, орієнтоване на переробку власної сировини й переважно складальні операції) та імпортоорієнтованих зон (розвиток імпортозамінних виробництв);

– науково-впроваджувальні зони, функціонування яких спрямовано на розвиток наукового-виробничого потенціалу як окремого регіону, так і країни загалом, досягнення нової якості економічного зростання через стимулювання, за допомогою системи пільг, фундаментальних і прикладних досліджень, з подальшим упровадженням результатів наукових розробок у виробництво. Це зони, в яких основний обсяг доданої вартості формується за рахунок створення та комерціалізації інтелектуальної власності. Їх можна поділити на: райони інтенсивного наукового розвитку, технополіси (в складі яких функціонують регіональні інноваційні центри); науково-виробничі парки, в складі яких можна виділити дослідні, технологічні, промислові, агропарки та ін. Наприклад, у США зазначені зони створюють у вигляді технопарків, в Японії – технополісів. У Китаї зони розвитку нової та високої технології формуються у вигляді інноваційних центрів, сформованих експортно-виробничих зон, які вже перебувають на достатньому рівні розвитку і яким необхідна переорієнтація на випуск наукоємної продукції.

У Російській Федерації з моменту прийняття у 2005 році Федерального Закону про особливі економічні зони діють чотири типи особливих економічних зон: промислово-виробничі, техніко-впроваджувальні (інноваційні), туристично-рекреаційні, портові. При цьому Стратегією інноваційного розвитку Російської Федерації на період до 2020 року [5] передбачається створення мережі територіально-виробничих кластерів, які реалізують конкурентний потенціал територій, формування ряду інноваційних високо-технологічних кластерів на всій території Росії.

Варто зауважити, що формування й розвиток кластерів є ефективним механізмом залучення прямих іноземних інвестицій та активізації зовнішньоекономічної інтеграції. Саме в цьому напрямку при відновленні діяльності малих міст в Україні слід активно діяти, забезпечивши використання наявного виробничого, трудового і природного потенціалу цих депресивних територій.

У Білорусі активізація зовнішньоекономічної діяльності та забезпечення сприятливих умов для економічного розвитку територій, створення нових робочих місць, прискорення науково-технічного прогресу також пов'язані зі створенням і функціонуванням спеціальних економічних зон. Для розширення участі Республіки Білорусь у міжнародній співпраці передбачається створення спеціальних інноваційних центрів (технопарки, технополіси, сервісні зони), які сприятимуть залученню іноземних інвестицій.

Зауважимо, що спеціалізовані економічні зони можуть використовуватися тільки в обмеженому форматі, як додатковий чинник вирішення локальних, але не загальнодержавних завдань. Проте в умовах сьогодення вони надзвичайно важливі для реабілітації депресивних малих міст і модернізації

технологічно відсталих енергоємних галузей зі слабкою диверсифікацією продуктів і ринків.

У рекомендаціях парламентських слухань на тему «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [6] передбачено активізацію формування законодавчої бази сучасної політики інноваційного розвитку економіки, формування конкурентоспроможного вітчизняного сектора науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, формування ринку інтелектуальної власності та структурної перебудови виробництва шляхом активного розвитку інноваційної інфраструктури, створення та сприятливого функціонування технологічних наукових парків, бізнес-інкубаторів, інноваційних венчурних та інвестиційних фондів і фінансово-кредитних установ, території пріоритетного розвитку та наукоградів.

Отже, створення інноваційних структур уможливіло підвищення економічного розвитку тієї чи іншої території та стимулює інвестування. Створення інноваційних бізнес-структур являє собою закономірний етап об'єктивного розвитку економічних систем. Такі науковці, як: М. Портер [7], А.А. Мазур [8] та Д.Г. Лук'яненко [9] у своїх працях виділяють чотири найпоширеніші види інноваційних форм активізації діяльності в умовах глобалізації економічного розвитку: бізнес-інкубатори, технологічні парки, технополіси та кластери.

Слід зауважити, що спеціальні (вільні) економічні зони та території пріоритетного розвитку стали для багатьох країн світу важливим інструментом активізації розвитку економіки та посилення міжнародного економічного співробітництва на основі залучення іноземних інвестицій у вигляді сучасної техніки, новітніх технологій та передового досвіду. Додамо, що з часу заснування вітчизняної системи спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку до 2005 року мало місце зростання інтересу інвесторів до роботи в особливих територіально-господарських утвореннях України.

Слід відзначити, що в нашій країні світовий досвід створення вільних економічних зон застосовують лише частково. Якщо в іноземній практиці подібні зони є невеликими територіальними анклавами, майже не пов'язаними з національним ринком, то в Україні вони проектується, швидше за все, як засіб вирішення не стільки зовнішньоекономічних, скільки внутрішньогосподарських завдань. Водночас, як свідчить досвід минулих років, функціонування ВЕЗ в Україні сприяло: 1) розв'язанню проблеми зайнятості та формування нових робочих місць у депресивних районах з низьким рівнем економічного розвитку; 2) активізації зовнішньої торгівлі, обміну знаннями та технологіями; 3) припливу іноземних інвестицій і розширенню експортної бази; 4) збільшенню обсягів зовнішніх надходжень і поліпшенню платіжного балансу; 5) більш ефективному використанню місцевих ресурсів.

Отже, в малих містах України є передумови для активізації міжнародної економічної діяльності – це вигідне географічне розташування, розвиненість зовнішньоекономічних зв'язків, наявність природно-кліматичних умов, значних трудових і природних ресурсів, відповідного науково-технічного потенціалу та транспортної інфраструктури.

При цьому зауважимо, що правові та організаційні основи забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів підтверджує Закон України «Про регулю-

вання містобудівної діяльності» [10]. Також з метою вдосконалення систем розселення та забезпечення сталого розвитку населених пунктів у п. 4 розділу III «Основні напрями використання території України» Закону України «Про Генеральну схему планування території України» [11], зазначено:

«г) для малих міст, які прилягають до центрів систем розселення, – розміщення філіалів і цехів промислових підприємств, що виносяться з цих центрів;

д) для малих міст, що мають значний природний та історико-культурний потенціал, – розвиток туристичних функцій зі збереженням і припустимим господарським використанням об'єктів культурної спадщини;

е) для малих міст, які є центрами сільськогосподарських районів, – розвиток соціально-економічного потенціалу, пов'язаного з обслуговуванням сільськогосподарського виробництва та сільського населення;

є) для монофункціональних малих міст – стабілізація соціально-економічного розвитку з урізноманітненням виробничої бази, створення умов для самостійної зайнятості населення».

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, створення в малих містах України спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку як інструментів активізації міжнародної економічної діяльності є економічно обґрунтованим та законодавчо врегульованим. При цьому пропонуємо таку типологію спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку, що можуть утворюватися в межах території малого міста (рис. 1):

1. Міжнародний індустріальний парк, міжнародна логістична зона або міжнародна комерційна зона (прикордонної торгівлі), що утворюються в межах території або існуючого монофункціонального малого міста або малого міста, яке є центром сільськогосподарського району.

2. Міжнародне освітньо-наукове містечко або виробничо-науковий інноваційний центр – міжнародне академічне містечко, що утворюються в межах території малого міста, яке прилягає до центрів систем розселення.

3. Міжнародна туристсько-рекреаційна зона або штаб-квартира міжнародних інституцій, що утворюються в межах території малого міста, яка має значний природний або історико-культурний потенціал.

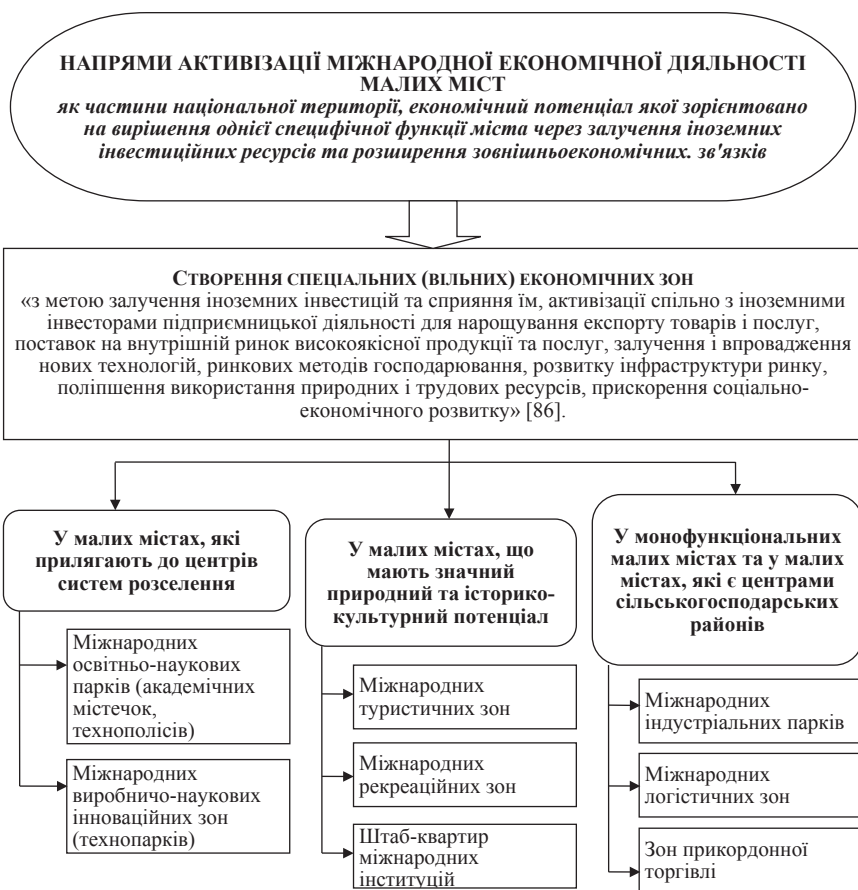

Рис. 1. Типологія видів активізації міжнародної економічної діяльності малих міст

Джерело: розроблено автором

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон»: від 13.10.1992 № 2673-XII (зі змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>.

2. Чмир О.С. Спеціальні (вільні) економічні зони і території пріоритетного розвитку (науково-методичні аспекти): монографія /

О.С. Чмир. – К.: НДЕІ Мінекономіки України: Схід. видав. дім, 2001. – 276 с.

3. Данько Т.П. Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве: учебное пособие / Т.П. Данько, З.М. Округ. – М.: Инфра-М, 1998. – 168 с.

4. Закон України «Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області»: від 24.12.1998 р. № 356-XIV (зі змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/356-14>.

5. Стратегия инновационного развития Российской Федерации на период до 2020 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://economy.gov.ru/minec/activity/sections/innovations/doc20120210_04.

6. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів /авт.-упорядники: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилияев, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

7. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер. – М.: Междунар. отношения, 1993. – 896 с.

8. Современные инновационные структуры и коммерциализация науки / под ред. А.А. Мазура. – Харьков: Полиарт, 2000. – 254 с.

9. Лук'яненко Д.Г. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: монографія: у 2 т. / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк та ін.; за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – Т. I. – 816 с.

10. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»: від 17.02.2011 р. № 3038-VI (зі змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.

11. Закон України «Про Генеральну схему планування території України»: від 07.02.2002 № 3059-III (зі змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3059-14>.